

Vyjádření os. Arte-fakt, sdružení pro ochranu památek k návrhu zřízení České komory restaurátorů

V poslední době se opět vynořila iniciativa některých restaurátorů oživit myšlenku zřízení komory restaurátorů, která by převzala kontrolu nad restaurátorským oborem. Vážíme si iniciativy členů přípravného výboru komory a věříme, že jejich úsilí je v některých případech motivované upřímnou snahou prospět neutěšenému stavu restaurátorského oboru. Nicméně se domníváme, že komora restaurování, která by převzala pravomoci MKČR a stala se tak jedinou hegemonní organizací v oboru restaurování není šťastné řešení.

Hlavní nebezpečí spatřujeme v nepředvídatelnosti budoucího vývoje. Současný stav, kdy povolení k restaurování uděluje MK ČR, sice není ideální, ale tento způsob udílení je již léty prověřený a s dílčími úpravami by mohl fungovat i nadále. Naopak přesun pravomocí na komoru restaurátorů, respektive na její řídicí orgán, je věcí značně problematickou. Vzhledem k názorové různorodosti restaurátorské obce i zásadním rozdílům v chápání výkonu restaurování se lze jen těžko domnívat, že mezi restaurátory může dojít k názorové shodě. Komora se proto může stát spíše než zastřešujícím orgánem, směřujícím k rozvoji oboru, kolbištěm pro prosazování zájmů určitých skupin. Obáváme se, že v krátké době by došlo spíše než ke konsolidaci situace, k boji o rozhodující pravomoci. Aplikování demokratického principu v organizaci sdružující všechny restaurátory je věcí dosti složitou, neboť specializace a obory jsou zastoupeny velmi nerovnoměrně a hrozí zde značné riziko v posunu vnímání směrem, který by rozhodně nevedl k žádoucímu rozvoji oboru, jakého jsme svědky na západ od našich hranic.

Za velmi důležitý moment považujeme systém udělování povolení k restaurování. Náš názor je, že MK ČR by se v žádném případě nemělo této agendy vzdávat. Ochrana památek je veřejným zájmem, který je definován památkovým zákonem, a kontrola profese fyzicky ovlivňující hmotnou podstatu památek i jejich vizuální podobu do tohoto veřejného zájmu bezesporu spadá. Svěřit správu tohoto veřejného zájmu do rukou samosprávné stavovské profesní organizace, jejíž podoba a fungování v dlouhodobém horizontu je věcí značně nepředvídatelnou, by bylo nemoudré.

Jsme přesvědčení, že profesní spolky a sdružení, které chtějí přispět rozvoji oboru, tak mohou činit již dnes pořádáním konferencí, osvětovou činností, připomínkováním právních norem atd. Pokud by v budoucnu měla vzniknout nějaká samosprávná profesní organizace s pravomocí rozhodovat o budoucnosti oboru, tak se domníváme, že by se měla vytvořit z již fungujícího profesního sdružení restaurátorů, které svou dlouhodobou činností dostatečně prokázalo svoji schopnost sdružovat restaurátory, nabízet jim zázemí, podílet se na celoživotním vzdělávání odborníků v péči o památky a osvětové činnosti směrem k laické veřejnosti. Takto vzniklá samosprávná profesní organizace by se vyvarovala námitkám, že spíše než o proklamovaný rozvoj oboru, jde o získání rozhodovacích pravomocí některých zájmových skupin.

Bohužel velké naděje na rovný a otevřený přístup v rámci plánované profesní organizace neslibuje ani postup při formování přípravného výboru, resp. přípravy komory jako takové prezentovaný „petiční akcí“, která proběhla dne 30.10.2014 v budově Mánesa. Organizátoři se nepoučili ze situace před 9 lety a opět zcela ignorovali možnost přizvat k přípravě takto zásadní změny další instituce působící v oboru jako například vysoké školy, poskytující vzdělání v oboru restaurování nebo profesní spolky, které svůj zájem o obor a jeho rozvoj deklarují aktivní činností. Bez obecného konsenzu nad její podobou, však vybudovat fungující organizaci, která má zastřešit celý restaurátorský obor, nelze. Snaha o silové prosazení takovéto organizace vede jenom k prohloubení propasti mezi jednotlivými názorovými a oborovými skupinami.

Občanské sdružení Arte-fakt, sdružení pro ochranu památek má za sebou 9 let aktivní práce v oboru péče o památky (viz www.arte-fakt.cz) a je připraveno se i nadále podílet na rozvoji oboru restaurování a péče o památky jak svoji vzdělávací a osvětovou činností, tak svoji případnou aktivní účastí při formování názorové platformy, která by umožnila vznik profesního sdružení zastřešujícího obor. Takovéto profesní sdružení však musí být založeno na dobrovolnosti a vůli obor rozvíjet spíše než na nucené pasivní účasti v zapouzdřené systémové jednotce, osobující si nikým nekontrolovatelné absolutní právo rozhodování.

V Kutné Hoře 13.11.2014

Za o.s. Arte-fakt, sdružení pro ochranu památek, členové výboru:

 arte-fakt o. s.
sdružení pro ochranu památek
nám. Národního odboje 48
284 01 Kutná Hora
IČO: 270 27 716

Mgr. art. Luboš Machačko

(předseda sdružení)

Mgr. Jiří Bláha

Mgr. art. Jakub Ďoubal, PhD.

Mgr. et BcA. Petr Gláser

Mgr. et BcA. Radomir Slovík

Příloha: Výčet zásadních bodů, které se pokoušejí zmapovat hlavní úskalí při zadávání, realizaci a hodnocení restaurování a památkové obnovy kulturních památek. Některé z níže zmíněných připomínek řeší ve svém znění návrh nového památkového zákona, nicméně problematika zadávání veřejných zakázek a současná praxe výběrových řízení, kdy často jediným kritériem je nabídková cena zůstává i nadále otevřena a je třeba jí systémově řešit. Stejně tak je třeba systematicky podporovat a rozvíjet odbornou složku památkové péče tak aby mohla v budoucnu nadále plnit svou úlohu v rámci památkové obnovy a restaurování.

(Na základě usnesení výboru sdružení Arte-fakt, sdružení pro ochranu památek z listopadu 2011.)

- 1. Restaurátorské průzkumy často nejsou prováděny kvalifikovanými odborníky, nebo jim v rámci projektové přípravy není věnován dostatečný prostor.** Přitom odborně provedený a vyhodnocený restaurátorský průzkum je nezbytnou součástí restaurátorských prací. Má zásadní roli při předprojektové přípravě, definování restaurátorského záměru respektive odborného vyjádření NPÚ a při realizaci obnovy. Samotný restaurátorský zásah nelze bez kvalitního průzkumu a jeho vyhodnocení odpovědně provést. Restaurátorský průzkum má přímý vliv na kvalitu provedených prací, a v konečném důsledku také na ekonomickou stránku obnovy.
- 2. Restaurování památkových objektů nezřídka provádějí nekvalifikovaní pracovníci** pod větším či menším dohledem restaurátora s povolením MKČR (často pouze proklamovaným). Zákon v tomto případě jasně stanovuje kdo a s jakou kvalifikací může obnovu kulturní památky provádět. Problémem je nedostatečná kontrola naplňování zákona, nedostatečné postihy za nedodržení zákona, malá informovanost investorů a snaha snížit náklady a dobu realizace na minimum. Výsledky práce nekvalifikovaných pracovníků jsou v rozporu s účelem zákona o státní památkové péči a v mnoha případech vedou k vážnému poškození památek.
- 3. Zadávání a realizace restaurátorských zakázek probíhá často jako součást zakázek stavebních a pod jejich diktátem.** Role restaurátora není v procesu předprojektové a projektové přípravy obnovy kulturních památek vůbec definována a záleží pouze na vůli konkrétního projektanta či investora, zda si odborného restaurátora sám přizve ke spolupráci. Na rozdíl od zpracování projektové dokumentace k obnově památek, které přísluší autorizovanému projektantovi, záměr na restaurátorské práce může zpracovat kdokoli. Neodborně zpracovaný záměr obnovy často velmi komplikuje realizaci. V průběhu prací musí být záměr upravován, což vede k zvýšení časové a finanční náročnosti realizace a projevuje se i na kvalitě prací a efektivitě zásahu.
- 4. S výše uvedeným bodem souvisí také problematika výběrových řízení.** Pro vyhodnocení nabídek ve výběrovém řízení bývá, celkem logicky, určující cena, coby objektivní kritérium. Podklady pro taková řízení jsou ale často neodborně zpracované, nedostatečné až zavádějící, což vytváří široké možnosti pro následnou manipulaci s kritérii určujícími cenu. Restaurátoři, kteří svědomitě a odborně stanoví

cenu restaurátorské práce v kvalitě a rozsahu odpovídajícímu stavu památky a cílům obnovy, jsou značně znevýhodněni.

Výsledkem je nízká kvalita prováděných prací, nerespektování původního záměru obnovy a v konečném důsledku často zvýšení nákladů na obnovu památek.

5. Dalším problémem, který částečně souvisí s výše uvedenými skutečnostmi, je **situace v odborné organizaci státní památkové péče**. Tuto složku státní památkové péče je nutné systematicky podporovat, aby se udržela a posílila základna kvalitních a fundovaných odborníků, kteří jsou schopni aktivně zasáhnout do procesu utváření koncepce památkové obnovy jednotlivých děl a následně kontrolovat kvalitu prováděných prací.